

NOWE ZAWODY I KOMPETENCJE W EDUKACJI OSÓB DOROSŁYCH

Edukacja dorosłych przechodzi obecnie transformację pod wpływem globalnych megatrendów, mających ogromny wpływ na sytuację na rynku pracy, potrzeby pracodawców i osób poszukujących zatrudnienia oraz chcących poszerzyć swoje kwalifikacje zawodowe. Te szeroko zakrojone zmiany kształtują sposób, w jaki dorośli uczą się i rozwijają swoje umiejętności. Z tego powodu edukatorzy osób dorosłych także muszą dostosować swoje podejście.

Według Mapy Trendów 2024¹ opracowanej przez infuture.institute, wśród głównych kierunków możemy wymienić świat AI, w którym sztuczna inteligencja odgrywa coraz większą rolę we wszystkich aspektach życia społecznego, gospodarczego i technologicznego. Kolejny mega trend, również wpływający na dziedzinę edukacji dorosłych, to świat przeobrażeń społecznych, w którym z jednej strony znajdziemy przekształcenia demograficzne, jak starzenie się społeczeństwa czy migracje, a z drugiej wyzwania obejmujące nierówność cyfrową oraz antynaukę.

Na rzeczywistość edukacji każdego szczebla wpływają zmiany na rynku pracy, w którym cyfryzacja i automatyzacja stają się coraz powszechniejsze², a pracodawcy częściej skupiają swoją uwagę na umiejętnościach niż na wykształceniu.

¹ <https://infuture.institute/mapa-trendow/#map>

² <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Wykształcenie-zejdzie-na-dalszy-plan-i-pozegnanie-z-home-office-Trendy-na-ryнку-pracy-w-2024-roku-8689659.html>

NOWE ZAWODY W EDUKACJI DOROSŁYCH

Megatrendy zmieniają nie tylko to, czego uczą się dorośli, ale też jak się uczą i - co za tym idzie - jakie zawody powstają, przekształcają się, bądź rosną na znaczeniu w dziedzinie edukacji osób pełnoletnich. Poniżej przedstawiamy przykłady szczególnie przydatnych w tym zakresie specjalizacji.

TRENER UMIEJĘTNOŚCI MIĘKKICH

Jeśli spojrzymy na najważniejsze umiejętności wymieniane przez pracodawców, to zobaczymy, że na przestrzeni ostatnich lat sporo się zmieniło. Insitute for Business Value IBM w raporcie "The enterprise guide to closing the skills gap"³ zwraca uwagę, że twarde, techniczne kompetencje, już nie są tak bardzo pożądane. Na czoło wysuwają się umiejętności miękkie, związane z dostosowywaniem do zmian i elastycznością, zarządzaniem czasem, jak również ze współpracą w grupie. Z tego powodu na znaczeniu zyskują trenerzy kształcący w dziedzinie kompetencji interpersonalnych.

SPECJALISTA E-LEARNINGU

Z edukacji wykorzystującej nowe technologie korzysta 54% przedsiębiorstw zatrudniających co najmniej 10 osób⁴. Nauka on-line, a także jej młodsza forma wymagająca urządzeń bezprzewodowych (m-learning), są stosowane przez licznych użytkowników na całym świecie. Szacuje się, że do 2030 roku wartość rynku usług edukacyjnych świadczonych zdalnie, wzrośnie do 645 miliardów dolarów. Dla porównania w 2021 roku było 215 mld dolarów.⁵

Potrzebni są wobec tego specjaliści, którzy zajmują się wdrażaniem i zarządzaniem systemami e-learningowymi w firmach i ośrodkach edukacyjnych, ale też osoby specjalizujące się w projektowaniu kursów prowadzonych on-line. Tworzenie materiałów dla zdalnych szkoleń wymaga np. uwzględnienia innego rodzaju interakcji i zaangażowania uczestniczących w kursie, stworzenia wirtualnej przestrzeni do

³ <https://www.ibm.com/downloads/cas/EPYMNBJA>

⁴ <https://www.e-learning.pl/e-wiedza/raport-z-ii-badania-hr-polskiej-izby-firm-szkoleniowych-komentarz-ekspertki-e-learning-pl/>

⁵ <https://www.rp.pl/praca/art37535091-e-szkolenia-podbijaja-polski-internet-coraz-wiecej-na-nie-wydajemy>

NOWE ZAWODY W EDUKACJI DOROSŁYCH

zadawania pytań i wyrażania opinii.

SPECJALISTA DS. TECHNOLOGII EDUKACYJNYCH

To pojęcie szersze od specjalisty ds. e-learningu, ponieważ obejmuje projektowanie, wdrażanie i zarządzanie technologiami edukacyjnymi, które wspierają procesy uczenia się dorosłych. Mogą to być nie tylko platformy służące nauce, ale również narzędzia do zdalnej komunikacji, systemy zarządzania treścią czy aplikacje mobilne, które ułatwiają dostęp do edukacji i rozwijają umiejętności.

KONSULTANT DS. ROZWOJU ZAWODOWEGO

Mega trendy kształtujące świat, w jakim żyjemy, wymagają od doradców zawodowych dostosowania swoich usług do zmieniających się potrzeb pracowników i pracodawców, w tym korzystania z zaawansowanych narzędzi technologicznych, śledzenia trendów dotyczących popytu na umiejętności oraz wspierania osób decydujących się na niekonwencjonalne ścieżki kariery.

Z kolei upowszechnianie się pracy zdalnej i hybrydowej sprawia, że osoby dorosłe u doradców mogą szukać również wsparcia w radzeniu sobie z wyzwaniami pracy zdalnej, jak zarządzanie czasem, równowaga między życiem prywatnym a zawodowym czy utrzymanie motywacji.

NOWE ZAWODY W EDUKACJI DOROSŁYCH

▶ COACH

W dobie szybkich zmian, wysokiej konkurencji na rynku pracy oraz wzrastającej potrzeby ciągłego rozwoju osobistego i zawodowego, coachowie stają się coraz bardziej poszukiwanymi profesjonalistami.

Coach to osoba, która pomaga swojemu klientowi osiągnąć określone cele, używając swoich umiejętności, doświadczenia życiowego, technik i narzędzi.

Praca coacha opiera się na partnerskiej relacji i wzajemnym zaufaniu.⁶ Zamiast przekazywać gotowe sugestie, coach zadaje pytania w taki sposób, aby klient sam doszedł do odpowiedzi.

Popularnym modelem pracy jest model GROW,⁷ który opiera się na czterech filarach:

- G (goal) – cel, do którego zmierzasz.
- R (reality) – rzeczywistość, co masz teraz.
- O (option) – opcje, co możesz z tym zrobić.
- W (will) – wybór, co zrobisz.

▶ TRENER UMIEJĘTNOŚCI CYFROWYCH

Trenerzy umiejętności cyfrowych pomagają dorosłym rozwijać kompetencje związane z obsługą komputerów, korzystaniem z internetu, programowaniem oraz rozumieniem nowych technologii. Ważne jest, aby trener umiejętności cyfrowych miał nie tylko wiedzę techniczną, ale także umiejętności dydaktyczne i kompetencje interpersonalne. Ich zadaniem jest wspieranie innych w opanowaniu umiejętności cyfrowych, aby mogli

⁶ Coach (osoba) – Wikipedia, wolna encyklopedia

⁷ Kim jest coach i czym się zajmuje? Co różni go od trenera? (wojciechbizub.pl)

NOWE ZAWODY W EDUKACJI DOROSŁYCH

skutecznie funkcjonować w społeczeństwie cyfrowym.⁸

TRENER DS. ZAGROŻEŃ CYBERNETYCZNYCH

W dobie fałszywych informacji, antynauki i powszechnych prób kradzieży danych przez internet, na znaczeniu zyskują również specjaliści zajmujący się szkoleniem osób z zakresu bezpieczeństwa informatycznego. Ich głównym zadaniem jest przekazywanie wiedzy i umiejętności związanych z ochroną danych, zapobieganiem atakom cybernetycznym, właściwym reagowaniem w sytuacjach związanych z zagrożeniami online, oraz tzw. factcheckingiem, czyli weryfikowaniem informacji dostępnych w sieci. Trener ten może prowadzić szkolenia zarówno dla osób prywatnych, firm, jak i instytucji, pomagając im zrozumieć zagrożenia oraz skutecznie chronić się przed nimi.

⁸ Kompetencje cyfrowe - Ministerstwo Cyfryzacji - Portal Gov.pl (www.gov.pl)

NIEZBĘDNE KOMPETENCJE

Kształcenie dorosłych w świecie nowych technologii, zmian demograficznych i przekształceń na rynku pracy, wymaga wielu umiejętności. Kluczowe są kompetencje pedagogiczne, jak choćby empatia i tolerancja, a także zdolność do budowania relacji z klientem - dorosłą osobą uczącą się. Od edukatorów wymaga się również cierpliwości i wyrozumiałości - szczególnie gdy efekty współpracy nie przychodzą tak szybko, jakby mogło to wynikać z przyjętych założeń.⁹ Nauczający z jednej strony powinni jasno przekazywać informacje, a z drugiej - słuchać i rozumieć potrzeby swoich podopiecznych,¹⁰ stąd wspomniane zdolności komunikacyjne są nieodzowne w pracy w branży edukacyjnej. Wprowadzenie nowych technologii do procesów edukacyjnych, takich jak platformy e-learningowe, wideokonferencje czy komunikatory internetowe, wymaga dodatkowo umiejętności skutecznego wysyłania i odbierania komunikatów w środowisku wirtualnym.

Dla edukatorów pracujących z osobami dorosłymi szczególnie ważne są umiejętności doradcze, rozumiane jako zdolność do wspierania klientów w identyfikowaniu ich celów, rozwiązywaniu problemów oraz podejmowaniu decyzji dotyczących kariery i rozwoju osobistego. W tym zakresie warto wziąć pod uwagę rozumienie indywidualnych potrzeb, planowanie i dostosowywanie materiałów edukacyjnych, a także umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji.

Niezbędna jest także znajomość nowoczesnych technologii edukacyjnych oraz umiejętność korzystania z nich w celu dostarczania skutecznych i atrakcyjnych dla

⁹ [Rola i kompetencje pedagoga - Instytut Rozwoju Edukacji \(ire-studia.edu.pl\)](https://www.ire-studia.edu.pl/).

¹⁰ [„Poszerzanie i rozwój kompetencji edukatorów osób dorosłych” – rezultaty projektu | EPAL \(europa.eu\)](https://www.epale.eu/).

NIEZBĘDNE KOMPETENCJE

klientów doświadczeń. Wobec tego edukatorzy powinni też... edukować samych siebie, żeby być na bieżąco z trendami. Nierzadko zdarza się, że zajęcia nie są prowadzone w formie indywidualnych spotkań, stąd warto, by nauczający umieli pracować z grupami i trenowali umiejętności wspierania współpracy i współdziałania uczestników oraz rozwiązywania konfliktów. W kontekście różnorodności, edukatorzy powinni umieć dostosowywać się do różnych wartości, przekonań i stylów komunikacji klientów z różnych środowisk kulturowych.

NARZĘDZIA PRZYDATNE WE WSPÓŁCZESNEJ EDUKACJI DOROSŁYCH

Nowoczesne narzędzia edukatora osób dorosłych, takie jak kursy online, podcasty, wirtualna rzeczywistość, biblioteki cyfrowe oraz algorytmy personalizujące treści, rewolucjonizują proces uczenia się.

KURSY ONLINE

Kursy on-line są domeną wspomnianych wcześniej specjalistów e-learningu. Oferują one elastyczność czasową, a także tematyczną - dorośli mogą wybierać kursy zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i celami zawodowymi. Indywidualne tempo nauki pozwala efektywniej przyswajać materiał.

NARZĘDZIA PRZYDATNE WE WSPÓŁCZESNEJ EDUKACJI DOROSŁYCH

Ponadto, uczestnictwo w kursach online eliminuje potrzebę podróżowania i związane z tym koszty, co sprawia, że są one bardziej dostępne dla dorosłych uczących się.

PODCASTY

Jedną z nowoczesnych form prowadzenia szkoleń jest podcast.¹¹ Wykłady audio mają tę zaletę, że o wiele łatwiej je zrealizować niż szkolenia w formie wideo, a jednocześnie są bardzo przystępne dla osób chcących poszerzyć swoje horyzonty i zdobyć dodatkową wiedzę. Dodatkowo słuchanie podcastów rozwija umiejętność słuchania ze zrozumieniem, co jest kluczowym elementem uczenia się. Poprzez podcasty, nauczyciele mogą dostarczać różnorodne treści edukacyjne, w tym materiały dodatkowe, wywiady z ekspertami, ćwiczenia praktyczne i wiele więcej. Elastyczność formatu pozwala edukatorom eksperymentować z różnymi metodami nauczania i dostarczać treści w sposób, który najlepiej odpowiada potrzebom i preferencjom ich uczniów.

WIRTUALNA RZECZYWISTOŚĆ

Wirtualna rzeczywistość (VR) to technologia umożliwiająca doświadczanie i interakcję z trójwymiarowym, komputerowo generowanym środowiskiem za pomocą specjalnych urządzeń.¹² To rozwiązanie pozwala przeprowadzać praktyczne treningi w kontrolowanych warunkach, co jest niezwykle przydatne w edukacji dorosłych, a zastosowanie tej technologii sprawdzi się w wielu branżach. Programy mogą być dostosowane do różnych poziomów zaawansowania, a także do

¹¹ <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/szkolenie-jako-podcast>

¹² <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/vr-w-edukacji-przyszlosc-i-trendy>

NARZĘDZIA PRZYDATNE WE WSPÓŁCZESNEJ EDUKACJI DOROSŁYCH

indywidualnych stylów uczenia się, co zwiększa efektywność procesu. VR pozwala symulować rzeczywiste sytuacje, które mogą być trudne do odtworzenia w tradycyjnym środowisku edukacyjnym. Przykładowo, szkolenie na temat radzenia sobie w sytuacjach stresowych w miejscu pracy, negocjacji biznesowych lub zarządzania projektami może być bardziej realistyczne i skuteczne w wirtualnym środowisku.

BIBLIOTEKI CYFROWE

Biblioteki cyfrowe to platformy lub systemy online, które umożliwiają dostęp do szerokiej gamy zasobów edukacyjnych, takich jak e-booki, artykuły naukowe, kursy online i inne materiały edukacyjne.¹³ Dzięki nim użytkownicy mogą przeglądać, pobierać i korzystać z tych zasobów w dowolnym miejscu i czasie za pomocą komputera, tabletu lub smartfona. Biblioteki cyfrowe zapewniają elastyczność, personalizację oraz interaktywne narzędzia, aby umożliwić skuteczne uczenie się osobom dorosłym. Dodatkowo, pozwalają na łatwą aktualizację i udostępnianie najnowszych informacji, co czyni je niezwykle ważnym narzędziem w dzisiejszym cyfrowym środowisku edukacyjnym.

ALGORYTMY PERSONALIZUJĄCE POZIOM TRUDNOŚCI I TREŚCI

Stosowanie algorytmów doboru treści w nauczaniu osób dorosłych pozwala na personalizację uczenia się, oszczędność czasu, zwiększenie motywacji do nauki, poprawę efektywności uczenia się oraz monitoring postępów. Dzięki temu uczniowie mogą szybciej osiągać cele edukacyjne, dostosowując materiały do swoich indywidualnych potrzeb i preferencji. Algorytmy doboru treści mogą wykorzystywać techniki uczenia maszynowego, aby dopasować materiały do indywidualnych preferencji uczenia się konkretnej osoby. Na przykład niektórzy ludzie lepiej przyswajają informacje za pomocą wizualizacji, podczas gdy inni preferują tekst. Dzięki algorytmom można dopasować rodzaj materiałów do preferencji uczącego się, co zwiększa efektywność uczenia.¹⁴

¹³ <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/biblioteki-cyfrowe-sprawdzona-wiedza-na-wyciagniecie-reki>

¹⁴ <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/algorytmy-uciekac-walczyc-czy-oswoic>

ROZWÓJ ZAWODOWY EDUKATORÓW

Rozwój zawodowy i przekwalifikowanie edukatorów osób dorosłych ma duży wpływ na jakość kształcenia. Są szczególnie istotne w szybko zmieniającym się świecie, w którym cały czas jedne zawody znikają, by ustąpić miejsca nowym. Edukatorzy, którzy stale poszerzają swoje umiejętności, śledzą najnowsze trendy i korzystają z nowoczesnych metod nauczania, są w stanie dostarczać bardziej atrakcyjne, skuteczne i dopasowane do potrzeb kursy i programy szkoleniowe. Przekwalifikowanie edukatorów może obejmować programy szkoleniowe, specjalistyczne kursy czy zdobywanie nowych kwalifikacji, uzyskiwanie certyfikatów lub dyplomów w nowych dziedzinach, a także rozwój umiejętności w obszarach takich jak nowoczesne technologie edukacyjne czy doradztwo zawodowe.

Wśród programów szkoleniowych, na które warto zwrócić uwagę, możemy wyróżnić takie tematy jak nowe metody nauczania, technologie edukacyjne, doradztwo zawodowe, psychologia uczenia się, czy zarządzanie grupą. Z kolei specjalistyczne kursy skupiają się na konkretnych obszarach zawodowych lub dziedzinach edukacyjnych i pozwalają edukatorom pogłębić swoją wiedzę i umiejętności w tych obszarach. Mogą to być kursy związane ze specjalizacją zawodową (np. nauczanie języków obcych, techniki negocjacyjne, zarządzanie projektami), jak również kursy z zakresu nowoczesnych technologii edukacyjnych czy psychologii rozwoju dorosłych.

Rozwój edukatorów osób dorosłych może być także wspierany poprzez udział w konferencjach, warsztatach, seminariach oraz uczestnictwo w grupach dyskusyjnych i społecznościach zawodowych. Dzięki temu edukatorzy mogą wymieniać się doświadczeniami, poznawać nowe metody pracy oraz budować sieci kontaktów.

ROZWÓJ ZAWODOWY EDUKATORÓW

Inwestowanie w rozwój zawodowy i przekwalifikowanie edukatorów dorosłych powinno być priorytetem dla instytucji edukacyjnych, organizacji szkoleniowych oraz dla samych pracowników, ponieważ przyczynia się do zwiększenia ogólnego potencjału rozwojowego społeczeństwa i jego zdolności do radzenia sobie z dynamicznymi zmianami, które mają miejsce w dzisiejszym świecie.

ROZWÓJ ZAWODOWY EDUKATORÓW OSÓB DOROSŁYCH

Dwa podstawowe sposoby pozyskiwania wiedzy przez edukatorów osób dorosłych odnoszą się do kształcenia formalnego i nieformalnego. Pierwsze obejmuje wspomniane programy czy kursy, drugie z kolei wynika z doświadczeń i interakcji społecznych.

Zależnie od obranej ścieżki, edukatorzy mogą specjalizować się np. w:

- doradztwie zawodowym, co wymaga stałego aktualizowania wiedzy o rynku pracy, a także dostępnej ofercie edukacyjnej, by wspólnie z klientami skutecznie zaplanować ścieżki rozwoju,
- nauczaniu i szkoleniu, a więc skupianiu się na rozwijaniu konkretnych umiejętności - zarówno twardych, jak i miękkich,
- rozwoju osobistym, który obejmuje m.in. zagadnienia psychologiczne, work-life balance, terapii zajęciowej.

KONIECZNOŚĆ BYCIA NA BIEŻĄCO

Adaptacja do zmieniających się potrzeb rynku pracy jest kluczowym elementem skutecznych programów edukacyjnych i kursów. Zmieniające się trendy zawodowe, postęp technologiczny oraz rozwój społeczno-gospodarczy wymagają ciągłego dostosowywania oferty edukacyjnej do aktualnych potrzeb rynku pracy. Istnieje zatem konieczność aktualizacji treści programowych i rozwijania nowych kursów zgodnie z oczekiwaniami pracodawców i społeczności.

ROZWÓJ ZAWODOWY EDUKATORÓW

Warto w tym zakresie współpracować z aktywnymi przedsiębiorcami, którzy zgłaszają konkretne potrzeby dotyczące posiadanych przez pracowników umiejętności. W ten sposób można łatwo dostosować kursy, by kształcić uczestników w obszarach, które są aktualnie najbardziej poszukiwane na rynku pracy.

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Wszystkie rezultaty wypracowane w ramach projektu „LEARNING OUTCOMES in Adult Education” udostępniane są na zasadzie otwartych licencji (CC BY-SA 4.0 DEED). Można z nich korzystać bezpłatnie i bez ograniczeń. Kopiowanie lub przetwarzanie tych materiałów w całości lub w części bez zgody autora jest zabronione. W przypadku wykorzystania rezultatów niezbędne jest podanie źródła finansowania oraz jego autorów.